

MUHAMMET EMİN BİNGÖL

İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

Araştırma Görevlisi

**BASİRETLİ İŞ ADAMI GİBİ
HAREKET YÜKÜMLÜLÜĞÜ:
ÖZELLİKLE TACİRİN
ÜCRET VE CEZAİ
ŞARTIN İNDİRİLMESİNİ
İSTEYEMEMESİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
GİRİŞ.....	1
I. Konunun Takdimi.....	1
II. Konunun İncelenmesi ve Sınırlandırılması	3

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL OLARAK BASİRETİLİ HAREKET YÜKÜMLÜLÜĞÜ

I. Kavram ve Terminoloji	6
A. Kavram.....	6
B. Terminoloji	8
II. Gelişimi	11
A. Kıta Avrupası Hukuk Sisteminde.....	11
B. Anglo-Sakson Hukuk Sisteminde	16
III. Öngörülüş Sebepleri ve Amacı.....	19
IV. Hukuki Niteliği.....	23
V. Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Etmekle Yükümlü Olan Kişi.....	26
A. Gerçek Kişi Tacir	26
B. Tacir Sayılanlar	29

C. Tacir Gibi Sorumlu Olanlar	30
D. Küçük ve Kısıtlıların Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Etmesi.....	31
E. Tüzel Kişi Tacirin Basiretli Hareket Etmesi.....	34
1. Genel Olarak.....	34
2. Özel Durumlar.....	37
a. Kamu Yararına Çalışan Dernekler ve Gelirlerinin Yarısından Fazlasını Kamu Görevi Niteliğindeki İşlere Harcayan Vakıflar	37
b. Hâkim Teşebbüs ve Donatma İştiraki.....	38
VI. Basiretli Hareket Yükümlülüğünün Kapsamı ve Ölçüsü.....	39
A. Kapsamı	39
1. Yükümlülüğün Söz Konusu Olacağı Zaman	39
2. Tacirin Bütün Ticari Faaliyetleri.....	42
B. Ölçüsü	45
1. Genel Olarak.....	45
2. Yükümlülüğün Kapsamının Sözleşmeyle Değiştirilmesi.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

MEDENİ HUKUKA DAİR BAZI KAVRAM VE KURUMLARLA İLİŞKİSİ

I. İyiniyet ile İlişkisi.....	51
II. Dürüstlük Kuralı ile İlişkisi	58
III. Sözleşme Görüşmeleri Sırasında, Sözleşmenin Kurulmasında ve İfasında Tacirin Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü ...	61
A. Sözleşme Görüşmeleri Esnasında.....	61
B. Sözleşmenin Kurulmasında.....	64
1. İmkânsızlık	64
2. İrade Sakatlığı.....	66
a. Yanılma	66
1. <i>Beyan Yanılması</i>	67
2. <i>Temel Yanılması</i>	69

b. Aldatma.....	72
c. Korkutma.....	75
3. Aşırı Yararlanma Halinde.....	76
a. Genel Olarak.....	76
b. Unsurları.....	77
1. <i>Objektif Unsur</i>	77
2. <i>Sübjektif Unsur</i>	78
a. <i>Zor Durumda Kalma Hali</i>	78
b. <i>Düşüncesizlik Hali</i>	78
c. <i>Deneyimsizlik Hali</i>	79
3. <i>Yararlanma Kastı</i>	79
c. Tacirler Açısından Aşırı Yararlanma Hükümlerinin Uygulanabilirliği	79
C. Sözleşmenin İfası Aşamasında	82
1. İfa İmkânsızlığı	82
2. Aşırı İfa Güçlüğü	84
a. Genel Olarak.....	84
b. Uyarlamanın Koşulları	86
1. <i>Sözleşmenin Geçerli Bir Şekilde Kurulmuş Olması</i>	86
2. <i>Ortaya Çıkan Yeni Koşulların Borçlunun Kusurundan Kaynaklanmamış Olması</i>	87
3. <i>Tarafların Borçlandıkları Edimler Arasındaki Dengenin Dürüstlük Kuralına Aykırı Olacak Ölçüde Bozulmuş Olması</i>	87
4. <i>Edimlerin Henüz İfa Edilmemiş ya da Çekinince Konularak İfa Edilmiş Olması</i>	87
5. <i>Sözleşmenin Kurulmasından Sonra Taraflarca Öngörülemeyen ve Öngörülmesi Mümkün Olmayan Olguların Ortaya Çıkması</i>	88
IV. Kusur ile İlişkisi.....	89
A. Genel olarak.....	89
B. Zarar Görenin Kusuru Açısından	93
1. Genel Olarak.....	93

2. Alacaklının veya Zarara Uğrayanın Zararı Arttırmama Külfeti.....	94
V. Mücbir Sebep ile İlişkisi.....	97

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TACİRİN ÜCRET VE CEZAI ŞARTIN İNDİRİLMESİNİ İSTEYEMEMESİ

I. Genel Olarak.....	101
II. Ücret ve Cezai Şartta İndirim Yasağının Koşulları.....	104
A. Borçlunun Tacir Sifatını Haiz Olması.....	104
B. Ücret veya Cezai Şartın Ticari İşletmeyle İlgili Hususta Kararlaştırılmış Olması	107
III. TTK m. 22’de Sayılan Hususlar	112
A. Genel Olarak.....	112
B. TBK m. 121/II	114
C. TBK m. 525 (Simsarlık Ücretinin İndirilmesi)	115
D. TBK m. 182/III (Cezai Şartın İndirilmesi)	115
1. Kavram ve Hukuki Niteliği.....	115
2. Cezai Şartın İndirilmesi	118
a. Genel Olarak.....	118
b. Cezai Şartın İndirim Şartları.....	118
3. Kararlaştırılan Cezai Şartın Genel Ahlaka Aykırı Olması ..	123
a. Genel Olarak.....	123
b. TTK m. 22 Bağlamında Genel Ahlaka Aykırılık Kavramı ve Koşulları.....	128
c. Cezai Şartın Genel Ahlaka Aykırı Olmasının Hukuki Sonucu	136
SONUÇ	141
KAYNAKÇA	149